

"שיר השירים"

שיר אהבה ארץ-ישראלי

בין הקב"ה ועם ישראל

The Song of Songs

A love song between God and the people of Israel
in the Land of Israel

ירמיהו ב'

Go proclaim to Jerusalem: Thus said the LORD: I accounted to your favor The **devotion of your youth, Your love as a bride**— How you followed Me in the wilderness, In a land not sown.

יחזקאל ט"ז

when I passed by you [again] and saw
that your time for love had arrived.
So I spread My robe over you
and covered your nakedness,
and I entered into a covenant with you by oath—
declares the Lord GOD;
thus you became Mine.

(ב) הָלַךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלָתֶיךָ לְכַתֹּב אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זָרוּעָה.
(ח) וְנָאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְנֶאֱרָאָךְ וְהִנֵּה עֵתָךְ עַת דְּדִים וְנֶאֱפָרֵשׁ כְּנָפִי עָלֶיךָ וְנֶאֱכַסָּה עֲרוֹתְךָ וְנֶאֱשָׁבַע לְךָ וְנֶאֱבֹא בְּבְרִית אִתְּךָ נָאִם אֲדֹנִי יְהוָה וְנִתְּהִי לִי.

הושע ב'

And I will espouse you forever:
I will espouse you with righteousness and justice,
And with goodness and mercy,
And I will espouse you with faithfulness;
Then you shall be devoted to the LORD.
In that day, I will respond —declares the LORD—
I will respond to the sky,
And it shall respond to the earth;
And the earth shall respond With new grain and wine
and oil,
And they shall respond to Jezreel.
I will sow her in the land as My own;
And take Lo-ruhamah back in favor;
And I will say to Lo-ammi, "You are My people,"
And he will respond, "[You are] my God."

(כא) וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
(כב) וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְאֵמוּנָה וְנִדְעָתָ אֶת ה'.
(כג) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נָאִם ה' אֶעֱנֶה אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ.
(כד) וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת הַדָּגָן וְאֶת הַתִּירוֹשׁ וְאֶת הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת יִזְרְעֵאל.
(כה) וְיִזְרְעֵתִיךָ לִי בְאֶרֶץ וְרַחֲמֵתִי אֶת לֹא רַחֲמָה וְאֶמְרֵתִי לֹלֵא עַמִּי עַמִּי אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהִי.

ישעיהו ס"ב

Nevermore shall you be called "Forsaken," Nor shall
your land be called "Desolate";
But you shall be called "I delight in her," And your
land "Espoused." For the LORD takes delight in you,
And your land shall be espoused.
As a youth espouses a maiden, Your sons shall
espouse you; And as a bridegroom rejoices over his
bride, So will your God rejoice over you.

(ד) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר
עוד שְׁמָמָה
כי לך יקרא חפצי בה ולא רצף בעולה
כי חפץ ה' בך וארצך תבעל.
(ה) כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בְּנֶיךָ
וימשוש חתן על כלה וישש עליך אֱלֹהֶיךָ.

כי אָנוּ עַמֶּךָ
כי אָנוּ עַמֶּךָ
אָנוּ בְּנֶיךָ
אָנוּ עַבְדֶּיךָ
אָנוּ קָהֳלְךָ
אָנוּ נְחֻלְתְּךָ
אָנוּ צֹאנְךָ
אָנוּ כְרֻמֶּךָ
אָנוּ פְּעֻלְתְּךָ
אָנוּ רַעֲיֹתְךָ
אָנוּ סִגְלֹתְךָ
אָנוּ עַמֶּךָ
אָנוּ מַאֲמִירֶיךָ
ואתה אֱלֹהֵינוּ
ואתה אֲבִינוּ
ואתה אֲדֹנָינוּ
ואתה חֲלֻקְנוּ
ואתה גֹּרְלָנוּ
ואתה רוֹעֵנוּ
ואתה נוֹטְרָנוּ
ואתה יוֹצְרָנוּ
ואתה דֹּדֵנוּ
ואתה אֱלֹהֵינוּ
ואתה מִלְכָּנוּ
ואתה מַאֲמִירָנוּ

יָדִיד נָפֶשׁ אֵב הַרְחֵמוּ. מְשֻׁחַ עַבְדְּךָ אֶל רְצוֹנְךָ.
רוּחַ עַבְדְּךָ כְּמוֹ אֵיל. יִשְׁתַּחֲוֶה אֶל מוֹל הַדָּרָךְ.
יַעֲרֹב לוֹ יְדִידוּתֶיךָ מִנוֹפֶת צוּף וְכָל טַעַם:
הַדּוֹר נָאָה זִיו הָעוֹלָם. נִפְשֵׁי חוֹלַת אֶהְבֶּתְךָ.
אָנָּה אֵל נָא רָפָא נָא לָהּ. בְּהִרְאוֹת לָהּ נוֹעַם זִינְךָ.
אֲזִי תִתְחַזֵּק וְתִתְרַפָּא. וְהִיִּתָּה לָהּ שִׁפְחַת עוֹלָם:
וְתִיק יִהְיֶה נָא רַחֲמֶיךָ. וְחוּסָה נָא עַל בֶּן אוֹהֶבְךָ.
כִּי זֶה כְּמָה נִכְסוּף נִכְסַפְתִּי לָרְאוֹת בְּתַפְאֶרֶת עֲצֶךָ.
אָנָּה אֱלִי מַחֲמַד לִבִּי. חוּשָׁה נָא וְאֵל תִּתְעַלֵּם:
הִגִּלָּה נָא וּפְרוֹס חֲבִיבִי עָלַי אֶת סִפְתְּךָ שְׁלוֹמְךָ.
תִּתְּאִיר אֶרֶץ מִכְבוֹדְךָ. נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ.
מִהָרָה אֲהוּב כִּי בָּא מוֹעֵד וְחֲנִנִי כִימִי עוֹלָם:

"וַיִּקְרָא מֵאֲלֹהֶיךָ" (ויקרא י"ט, יד לב. כ"ה, יז לו מג)

"וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים ו', ה. י"א, א.)

"לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיכֶם" (דברים י"א, יג כב. י"ט, ט. ל', ו טז כ)

שמואל ב י"ב, כד

(כד) וַיִּנָּחֵם דָּוִד אֶת בַּת שָׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וַתֵּלֶד בֶּן [וַתִּקְרָא] (ויקרא) אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וְה' אֲהָבוֹ.

מלכים א ג', ג

(ג) וַיֵּאָהֱב שְׁלֹמֹה אֶת ה' לִלְכֹּת בְּחֻקֹּת דָּוִד אָבִיו וְרַק בַּבְּמוֹת הוּא מִזְבֵּחַ וּמִקְטִיר.

מלכים א י'

(ד) וַתֵּרָא מִלְכַּת שָׁבָא אֶת כָּל חֲכָמֹת שְׁלֹמֹה וְחִבִּית אֲשֶׁר בָּנָה... (ו) וַתֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ אֲמַת הִנֵּה הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
בְּאֶרֶץ עַל דְּבָרֶיךָ וְעַל חֲכָמְתְּךָ... (ט) וְהִי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ עַל כָּסֵא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת ה' אֶת יִשְׂרָאֵל
לְעַלְמָם וַיִּשְׁימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה.

דברי הימים ב ב', י

(י) וַיֹּאמֶר חִירָם מֶלֶךְ צֹר בְּכֶתֶב וַיִּשְׁלַח אֶל שְׁלֹמֹה בְּאַהֲבַת ה' אֶת עֲמוֹ נִתְּנָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ.

שיר השירים

ז', (ה) צִנְאֵרְךָ כְּמִגְדֵּל הַשָּׁן
עֵינֶיךָ בְּרִכּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן
עַל שָׁעַר בֵּית רַבִּים
אִפְּךָ כְּמִגְדֵּל הַלְּבָנוֹן
צוּפָה פָּנֵי דְמָשֶׁק.
ו', (ו) רֹאשְׁךָ עָלֶיךָ כְּכֶרֶם
וְדֹלֶת רֹאשְׁךָ כְּאַרְגָּמָן

שמות ג'

(ח) נֹאדָרְךָ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם
וְלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאֶרֶץ הַהִוא
אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה
אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ.

ד', (יא) נָפֶת תִּטְפֶּנָּה שְׁפָתֶיךָ כֶּלֶה
דָּבָשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ
וְרִיחַ שְׁלֵמֶיךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן.
ה', (א) בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כֶּלֶה
אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי
אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי
שָׁתִיתִי יַיִן עִם חֶלְבִי
אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דֹדִים.

ג' ח כהן, עיונים בחמש מגילות, עמ' 70

הגזמות אלה מורגשות היטב על רקע התיאורים הצנועים של יפי נשים במקרא. יתירה מזו, הגזמות מעין אלה המצויות בשיר השירים אינן נמצאות בצורה זו אף באחד ממאות שירי האהבה של המזרח הקדמון. דבר זה מוכיח את ייחודו של שיר השירים ואת המשמעות המיוחדת שיש לייחס לתיאורים אלה. מכאן שאין לראות בדימויים אלה משל ליופייה של האשה בלבד – אלא יפי הארץ הוא ממשותו של יחס האהבה בין הדוד לרעיה.

Alhatorah

42 - then I will remember my covenant with Jacob; and also my covenant with Isaac, and also my covenant with Abraham; and I will remember the land.

43 - The land also will be left by them, and will **enjoy** its sabbaths while it lies desolate without them: and they will **accept** the punishment of their iniquity; because, even because they rejected my ordinances, and their soul abhorred my statutes.

Sefaria

43 - For the land shall be forsaken of them, **making up** for its sabbath years by being desolate of them, while they **atone** for their iniquity; for the abundant reason that they rejected My rules and spurned My laws.

ויקרא כ"ו

(לא) וְנָתַתִּי אֶת עֲרִיכֶם חֲרָבָה וְהִשְׁמוֹתִי אֶת מִקְדָּשֵׁיכֶם וְלֹא אֶרִיחַ בְּרִיחַ נִיחָחְכֶם. (לב) וְהִשְׁמַתִּי אֹנִי אֶת הָאֶרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אִיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ. (לג) וְאַתֶּם אֲזַרְהָ בְּגוֹזִים וְהִרִיקֹתִי אֲחֵרֵיכֶם חֲרָב וְהִתָּה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעֲרִיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָה. (לד) אֲזִי תִרְצֶה הָאֶרֶץ אֶת שְׁבֹתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אִיבֵיכֶם אֲזִי תִשָּׁבֵת הָאֶרֶץ וְהִרְצֹת אֶת שְׁבֹתֶיהָ. (לה) כֹּל יְמֵי הַשְּׁמָה תִשָּׁבֵת אֶת אֲשֶׁר לֹא שָׁבַתָה בְּשְׁבֹתֶיהָ בְּשִׁבְתֶּם עָלֶיהָ...

(מא) אֲף אֲנִי אֵלֶךְ עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אִיבֵיהֶם אוֹ אֲזִי יִכְנַע לִבָּם הָעָרֶל וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם. (מב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר. (מג) וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתִרְצֶה אֶת שְׁבֹתֶיהָ בְּהִשְׁמָה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם יַעַן וַיִּבְעֲזוּ בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוּ וְאֶת חֻקֹּתַי גָּעַלָה נַפְשָׁם.

רמב"ן ויקרא כ"ו, לב

"וּשְׁמַמּוּ עֲלֶיהָ אוֹיְבֵיכֶם" היא בשורה טובה מבושרת בכל הגלויות שאין ארצנו מקבלת את אויבינו. וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו כי לא תמצא בכל הישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה ואשר היתה נושבת מעולם, והיא חרבה כמוה. כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון וכולם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם.

רמב"ן, ויקרא י"ח, כה

והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל **ארץ ישראל** אמצעות הישוב היא **נחלת ה' מיוחדת לשמו**, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל **בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו**, וזהו שאמר "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ", וכתוב "והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים" (ירמיהו י"ט, ד), לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל.

בראשית ב'	דברים י"ג, ה	במדבר ל"ו
(כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עַצְם מַעֲצָמִי וּבִשְׁרִי מִבִּשְׁרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת. (כד) עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.	אֲחֵרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכּוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקֻלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבִדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּ.	(ז) וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֵּה אֶל מַטֵּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבֹקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. (ח) וְכָל בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אָבִיהָ תִהְיֶה לָאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו. (ט) וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמַּטֵּה לְמַטֵּה אַחֵר כִּי אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבֹקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
and will cleave to his wife. and clings to his wife.	cling to him. hold fast to Him.	for the tribes of the children of Israel shall each keep his own inheritance. but the Israelite tribes shall remain bound each to its portion.

לכה דודי לקראת פלה

פני שבת נקבלה

שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוֹר אֶחָד הַשְׁמִיעֵנוּ אֶל הַמִּיחָד ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד לָשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת וּלְתִהְיֶה לְקִרְאָת שַׁבָּת לָכוּ וְנִלְכָּה כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה סוֹף מַעֲשֶׂה בְּמַחֲשָׁבָה תִּחְלָה מִקֶּדֶשׁ מְלֻכָּה עִיר מְלוּכָה קוֹמֵי צָאִי מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה רַב לָךְ שַׁבָּת בַּעֲמֻק הַבְּכָא וְהוּא יַחֲמוֹל עֲלֶיךָ חֲמָלָה	הַתְנַעֲרִי מֵעֵפֶר קוֹמֵי לְבָשִׁי בְּגָדֵי תִפְאֶרֶת עָמִי עַל יָד כֵּן יֵשִׁי בֵּית הַלְחָמִי קִרְבָּה אֶל נַפְשִׁי גְאֻלָּה הַתְעוֹרָרִי הַתְעוֹרָרִי כִּי בָּא אוֹרְךָ קוֹמֵי אוֹרִי עוֹרִי עוֹרִי שִׁיר דְּבָרִי כְבוֹד ה' עֲלֶיךָ נִלְכָּה לֹא תִבָּשִׂי וְלֹא תִכְלָמִי מֵהַתְשַׁתְּחָחִי וּמֵהַתְהַלָּחִי בְּךָ יַחֲסוּ עֲנֵי עָמִי וְנִבְנְתָה עִיר עַל תִּהְיֶה	וְהָיוּ לְמִשְׁפָּחָה שְׂאֵסִיךְ וְרִחְקוּ כָל מִבְלָעִיךְ יִשִּׁישׁ עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ כְּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כִּלָּה יָמִין וּשְׂמָאל תִּפְרָצִי וְאֶת ה' תַּעֲרִיצִי עַל יָד אִישׁ כֵּן פִּרְצִי וְנִשְׁמָחָה וְנִגְלָה בְּאֵי בְשָׁלוֹם עֲטָרַת בְּעֻלָּה גַם בְּשִׁמְחָה וּבִצְהֻלָּה תוֹךְ אֲמוּנִי עִם סִגְלָה בּוֹאִי כִלָּה בּוֹאִי כִלָּה
---	--	---